

POVODOM

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 51
Godina XXVI
Maj, 2021.
[str. 5-8]

© Monos 2021

“Gračanički glasnik” kao istinska mjera

Fahrudin Kurtović

(Uz 25. godišnjicu Časopisa)

Autor u radu iznosi vlastiti pogled na dostignuća ovog časopisa kao svojevrsne kulturne institucije, koja je ne samo “knjiga zapamćenja” u vidu hronike kakvom se malo koje mjesto veličine Gračanice može pohvaliti, već i mjera vrijednosti za mnoge događaje, organizacije, institucije i ličnosti iz prošlosti i sadašnjosti ove čaršije. Autor smatra da je to dodatna vrijednost čitavog ovog projekta. Iz vlastitog iskustva zna da je lakše pisati o većim temama i većim sredinama, općenito nego o svakodnevnici malih mjesta i čaršija. Rizik da se pogriješi tu je uvijek veći. Oni koji kreiraju i koji već punih 25 godina pišu za “Gračanički glasnik” uspjeli su u tome naći mjeru: afirmisati samo prave vrijednosti i spasiti ih od zaborava. To je misija vrijedna svakog divljenja smatra autor, ukazujući na dostignuća ovog izdavačkog projekta.

Ključne riječi: Gračanički glasnik, Gračanica, časopis

Dvedesetpet godina. Pedeset brojeva, deset hiljada stranica. Preko tri stotine autora. Brojevi koji svakome ko je iole upućen u kulturu, izdavaštvo i bavljenje naukom na bilo koji način, govore da je riječ o nečemu što vrijedi, o nečemu što nije nimalo uobičajeno. O nečemu iza čega treba stati.

A upravo to su, u najkraćem, brojčane reference Časopisa za kulturnu historiju *Gračanički glasnik*.

Gračanički glasnik pored ovih impresivnih brojeva ima, daje i znači puno više i na mnogo drugih polja. On je taj koji afirmiše male sredine. On je taj koji zauzima posebno mjesto u svijesti jedne čaršije, u svijesti većine njenih građana, u odnosu prema institucijama. On je taj do koga drže dokazane i priznate veličine, kao i obični mali ljudi. On je taj na koga ljudi jednostavno budu ponosni, kao što je roditelj ponosan na svoje dijete.

Gračanički glasnik u percepciji mnogih je upravo upisan kao drag, pametan i važan insan sa kojim se druguje, kahva pije, koji vas savjetuje, podsjeća, opominje i čuva. Od živa insana

POVODOM

mnogi ga odvajaju samo po tome što je, za razliku od ljudi, *Gračanički glasnik* vječnik. *Gračanički glasnik* je postao jednostavno u glavama mnogih mjera za vrijednost i vlastitu i tuđu.

Pričati o Gračanici u bilo kojem kontekstu može biti lagan posao, zbog činjenice da se ima o čemu pričati. Ali to je i izuzetno težak posao, jer se u maloj čaršiji svako mora posebno dokazivati da bi postigao uspjeh. Pričati o Gračanici, o kulturi naprimjer, o umjetnosti, o nekim drugim stvarima – koje nisu vezane za biznis, poduzetništvo i privređivanje, čini taj posao još težim, složenijim i nezahvalnijim.

Kao novinar često sam u nekim svojim kazivanjima imao običaj kazati da je Gračanica specifična i po tome da nigdje na svijetu kao u ovome gradu nije jedna marka veća, a milion manji. To sve stvari stavlja u jedan poseban kontekst. To od onog ko govori o kulturi, umjetnosti, prošlosti, velikim ljudima i događajima traži jedan poseban oprez, znanje i vještinu. Ko se usudi o tome pisati, pa još ako ima naučne pretenzije, čini taj posao opasno riskantnim da ga čaršija ne shvati i ne gurne u kakav svoj čaršijski čošak, da tu životari, služeći samo ponekad i ponekom. Ja sam imao sreću ili nesreću da rastem i sazrijevam sa puno stvari vezanih za Gračanicu. Svo to iskustvo doživljenog i proživljenog nameće mi zaključak da je Gračanica grad vrlo ponosnih ljudi. Počesto i bez pokrića. (Ovo *bez pokrića* nikako ne smijete kazati Gračanlijama.)

Gračanica je također grad gdje su isprepletani stvarnost, mit, legende. Puno stvari su došle iz legende pa postale stvarnost i puno stvari je iz stvarnosti otišlo u legendu i danas se čine samo kao san, kao želja, kao nešto što lebdi nad Gračanicom i čuva je, ali i imenuje je i obilježava uvijek isto.

A žive su i dan danas, i traju, a već su postale legendom.

Tako je to u Gračanici.

Jedna od tih stvari je sasvim sigurno i *Gračanički glasnik*.

Lahko je pričati i pisati o kulturi u velikom gradu. Teško je o tome istom pričati u svojoj sredini. Ljudi o onome čega su savremenici i o onome što im je u pamćenju i nemaju pravu predstavu. Sve to im je – ili važnije nego što je stvarno, ili vrednije nego što je stvarno, ili je u tome njihova lična uloga veća nego što je u stvarnosti bila.

Tako to doživljavaju jedni.

Drugi, pak, sve to minimiziraju, smatraju nevažnim, običnim, po onoj narodnoj: *ma znam ja to, to je naše, teško da to može biti dobro*, ili: *ma znam ja njega, kakav on...*

Možda je jedna od vrijednosti *Gračaničkog glasnika* upravo u tome da je nekako uspio pomiriti i jedne i druge – svojom hrabrošću, znanjem i istinom. Ma kakva ona bila.

Gračanički glasnik je, čini se, promijenio puno mjera u Gračanici. Nekad su Gračanlije držale da metar ima 90 centimetara, a nekada da metar ima 110 centimetara – ovisno o situaciji i potrebi. *Gračanički glasnik* je imao znanja i imao hrabrosti da kaže da metar ima, i to uvijek, stotinu centimetara.

Gračanički glasnik je otvorio mnoge priče. Mnoge priče na koje su i Gračanica i Gračanlije ponosni. Ali *Gračanički glasnik* je imao hrabrosti da otvori i neku drugu vrstu priča, na koje u Gračanici nisu baš ponosni i koje izazivaju jednu vrstu čaršijske nelagode od koje se bježi; nelagode koja se možda i čuva, ali negdje u nekom budžaku, samo za sebe – kao opomena. Takve priče su izazivale oprečnost u mišljenju, a počesto su i potpuno negirane, jer nisu išle ukorak sa gračaničkom već uobičajenom tradicijom stvaranja lijepe slike o samome sebi i svojoj ulozi. Doticao se *Gračanički glasnik* mnogih "aveti iz prošlosti", kakve proganjaju svako mjesto, pa sasvim sigurno i Gračanicu. *Gračanički glasnik* je hrabro pristupao i takvim stvarima i nastojao je pomoći ljudima da ih bolje razumiju, da saznaju pravo istinu o njima, da ih znaju smjestiti u kontekst vremena, u pravi i konkretni

historijski kontekst, gdje se zna kako je bilo i zašto je baš tako bilo.

Pisao je i objašnjavao *Gračanički glasnik* i one stvari na koje u Gračanici nisu baš ponosni, gradeći tu veličanstvenu građevinu kulturno-historijskog naslijeđa Gračanice i njene šire okoline, u kojoj nije svaki ugrađeni kamen baš najbolje isklesan, ali je dio te građevine i čini je stamenom i velikom.

Gračanički glasnik je pomogao Gračanlijama da kroz znanje o svojoj prošlosti spoznaju vlastitu ulogu u sadašnjosti. Njegujući ponosno svoju prošlost, šireći znanje o njoj, Gračanlije postaju svjesni svoje prave vrijednosti, svog identiteta. Kako svaka građevina mora imati dobar temelj da bi trajala, tako *Gračanički glasnik* otkriva Gračanlijama njihove temelje, koje moraju njegovati da bi uvijek ostali čvrsti – da mogu nositi lični doživljaj značaja i veličine, ali ujedno i da mogu izdržati sud historije i istine.

Gračanički glasnik uspijeva pomiriti ili, možda je bolje kazati, sastaviti različitosti u još najmanje dvije situacije.

Uspijeva *Gračanički glasnik* sastaviti naučnika-istraživača i običnog čovjeka, kome “kopanje po prošlosti” i ne znači baš puno, da rado listaju njegove stranice, da ga citiraju, da ga nude kao dokaz i garanciju kako je to što kazuju, pričaju, objavljuju – tako.

Jedni ga citiraju i nude kao naučne fakte i autoritete, u svojim magistarskim i doktorskim disertacijama, velikim knjigama i na naučnim skupovima. Drugi, pak, na sijelima i čaršijskim raspravama, kao dokaz veličine i značaja mjesta u kome žive (a samim tim i svoje vlastite veličine i značaja).

Uspijeva *Gračanički glasnik* na najbolji način pokazati značaj lokalne historije za ukupne historijske tokove i pokazati da je historija jednog malog mjesta uslovljena, ali i da je sama uslovljavala puno velikih historijskih dešavanja. Upravo u tim malim mjestima i naoko perifernim događajima često su se kretale velike ideje i svoj put počinjali veliki ljudi, koji su ponekad obilježavali čitave epohe.

Gračanički glasnik je možda najbolja potvrda da u historiji svako mjesto ima svoju ulogu, jednako kao što je i svaki čovjek ima, i kao dio zajednice, i kao pojedinac.

Uspjeva *Gračanički glasnik* u mjere jedne stare čaršije, razumljive samo onima koji u njoj žive, unijeti poštovanje i ponos značajnih i velikih ljudi, ali pomoći i tim velikim i važnim ljudima da se u Gračanici osjećaju kao dio Gračanice, kao mali obični ljudi.

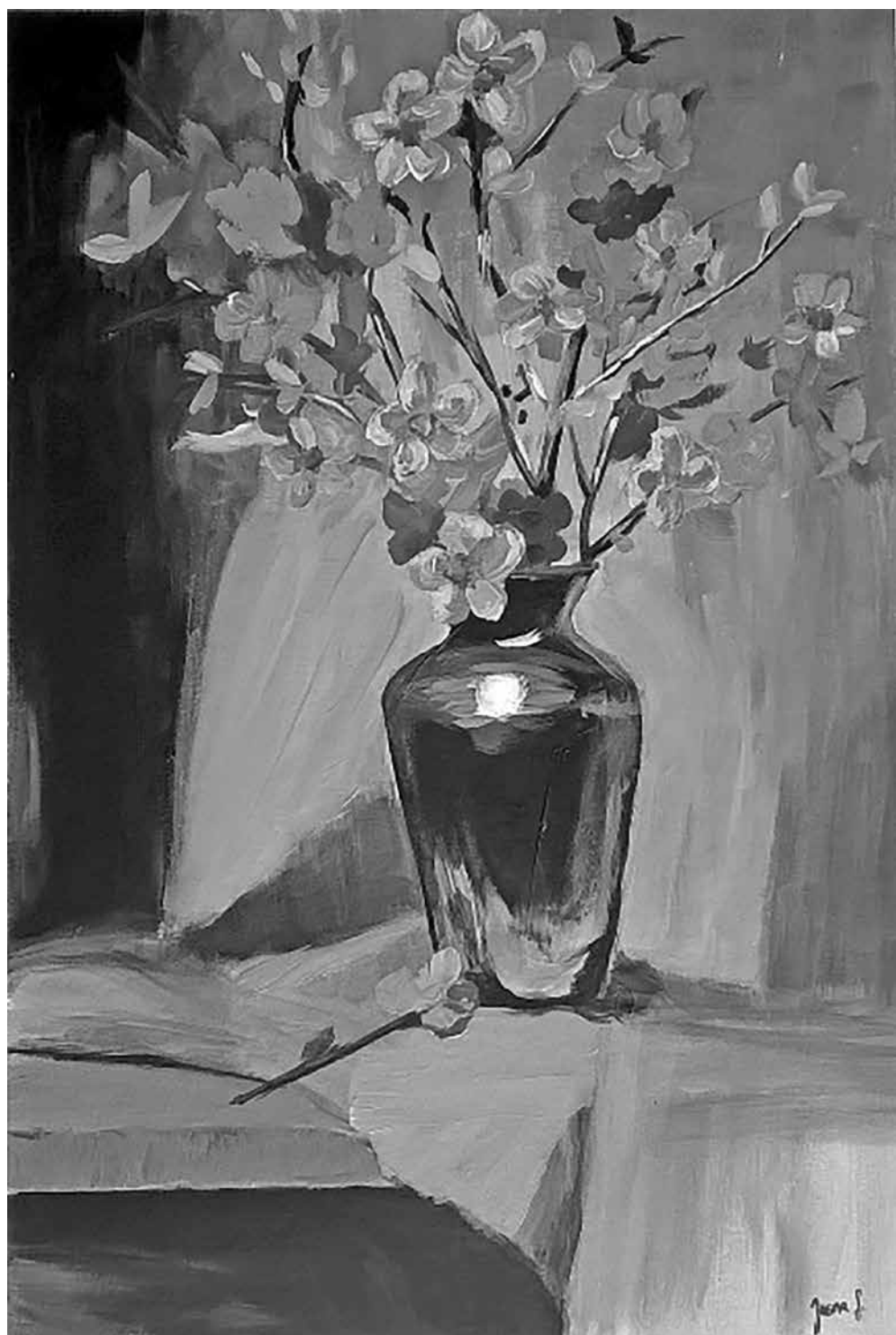
To mogu samo pravi ljudi i prave čaršije.

Izgleda da je i *Gračanički glasnik* upravo sa pravim ljudima i pravim gradovima i sam postao važna i općeprihvatljiva mjera. Kažu da se vrijeme ne može zaustaviti i da ono uvijek traje. Kažu da se samo na pravim mjestima i sa pravim ljudima jedno vrijeme u svom trajanju može sačuvati. *Gračanički glasnik* i ljudi okupljeni oko njega su baš pravi čuvari vremena. A vrijeme čuvati mogu samo odabrani i posvećeni.

SUMMARY:

“GRAČANIČKI GLASNIK” AS A TRUE MEASURE OF THINGS (ON THE 25TH ANNIVERSARY OF THE JOURNAL)

The author presents his own view on the achievements of this magazine as a real cultural institution of its own, which is not only a “book of remembrance” in the form of a chronicle, that few others places of the size of Gračanica can claim for themselves, but also a measure of value for many events, organizations, institutions and personalities from the past and present of this town. The author believes that this is an added value of this whole project. He knows from his own experience that it is easier to write about bigger topics and bigger environments, generally, than about the everyday life of small towns and settlements. The risk of mistakes is always higher there. Those who create and have been writing for the “*Gračanički glasnik*” for more than 25 years have managed to find a true measure in that: the affirmation of true values and saving them from oblivion. This is a mission that is worth admiring, as the author believes, pointing to the achievements of this publishing project.

Jasna Smajilbašić, dipl.ekonomista - 29 god.